

Publius Ovídius Naso – O lásce a milování

T - komentář k ukázkám

V první knize dává básník rady mužům, jak si mohou lásku dotyčně získat.

T – ukázka 1

Bud' vlídný a pozorný

Především laskavá vlídnost si získává náklonnost srdce, chování drsné však budí zuřivé pŕtky a hněv. Jestřába nenávidíme, že stále jak útočník žije, vlky, že ve zvyku mají přepadat bojácny brav; vlaštovka, že je tak mírná, je vzdálena úkladů lidských, holub zas holubník má, aby se usadil v něm. Vzdalte se, ošklivé hádky a šarvátky jazyků ostrých! Líbezná láska má být živena sladkostí slov. Manželka muže, muž ženu at' zahání nevlídnou hádkou, ti at' si navzájem myslí, stále že vedou svou při. Tohle jen manželkám sluší, vždyť hádka je manželek věno, zato at' milenka vždy slyší jen vítanou řeč! Z příkazu zákona vy jste nevešli v jediné lůžko; láska platí jak zákon v milostném vztahu vás dvou. Lichotky něžné jí říkej a slova, jež lahodí sluchu, aby se radovat mohla, kdykoli zavítáš k ní. Nejdou já k boháčům přec jak rádce a učitel lásky; tomu, kdo lásku chce platit, netřeba věru mých rad, ten má v peněžích schopnost, at' dává je, kdy se mu zachce. Vzdám se! Ten líbí se víc nežli mé pokyny zde.

Pro chudé zpívám své verše, vždyť sám jsem miloval chudý, slova jsem rozdával jen – dary jsem nemohl dát.

Chudý at' miluje chytře, zlých slov at' chrání se chudý, mnoho at' strpí, co boháč nikdy by nemusel snést.

Vzpomínám, jak jsem v hněvu zle pocuchal vlasy své dívce. Kolik mi tento můj hněv odňal pak radostných dnů!

Že jsem jí roztrhl šat! To nevěřím, nevím, však ona řekla to a z mých peněz nový si koupila zas.

Vy však, jste-li dost moudří, se varujte chyb svého mistra, chraňte se oněch škod, jež jsem si zavinil sám.

S **Parthy** at' vede se boj, ty s milenkou něžnou žij v míru, zahrň ji žertem a vším, lásku co sílí vás dvou.

Jestliže nebude dost k tvé lásce něžná a vlídná, snes to a vytrvej dál! Později zmírní se zas!

Pozvolna ohne se větev, když od kmene ohýbáme ji, zlomíš ji, jestliže na ni síly své vyzkoušet chceš;

pozvolna přeplout se dá i tok, však nezvlád bys řeku, kdybys opačně plaval, nežli tě unáší proud;

pozvolna zkrotit lze i tygry a zuřivé lvice, pozvolna skloní i býk šíji svou pod selský pluh.

Byla kdy nad **Atalantu** vzdornější dívka? A přece zásluhou muže, ač vzpurná, nakonec podlehla též.

Často prý **Meilanión** kdes pod stromy žalostně plakal pro svůj nešťastný osud, pro krutý milencin

vzdor; často na její příkaz nes na šíji lovecké sítě, často svým strašlivým kopím divoké kance již sklál.

Poznal i **Hylaiův** šíp, když sok ho jím poranil z luku, přece však jeho luk nakonec známější byl.

Já ti však nepřikazuji kams do lesů arkadských stoupat se zbraní v ruce a nést na šíji loveckou síť,

ani ti nepřikazuji svá prsa nastavit šípům – dá ti jen mírný příkaz rozvážné umění mé.

Vysvětlivky

Atalanté – krásná lovkyně, odmítající muže

Meilanión – Atalantin milenec

Hylaios – Kentaur, který se ucházel o Atlantu

Otázky k textu

- K jakému chování k ženám vybízí Ovidius muže?
- Popište zkušenosti Ovidia s láskou, které zde líčí?
- Najděte v textu příklady personifikace.
- Pokuste se vysvětlit význam slova sklál a nahraďte jej synonymy.
- Jak se Ovidius staví k otázce lásky a peněz? Co si o tomto tématu myslíte vy?

Komentář k ukázce 2

Ve druhé knize Ovidius radí, jak si má muž udržet lásku ženy.

Ukázka 2

Společně k cíli

Ejhle, důvěrné lůžko již přijalo milence oba, místnost je zavřena. **Múzo**, před dveřmi zastav svůj krok. Bez tebe, od sebe sami, slov lásky si bezpočtu řeknou, nebude levá ruka na lůžku ležet jen tak. Prsty si naleznou již svou zábavu na oněch částech, do nichž potají **Amor** nořivá hroty svých střel. Dělal s **Andromachou** dřív totéž i statečný **Hektór**, nejen k válečným činům projevil schopnost ten rek;

dělal to s **Brísovou** dcerou, již zajal, i **Achilleus** slavný, na měkkém lůžku když ležel, kdykoli znavil ho boj.

Ty jsi, Brísova dcero, ach, snášela dotyky rukou, které přec trójskou krví bývaly zbrocené vždy.

Či ti snad právě to, ty nestoudná, dělalo dobře, že zas ty vítězné ruce sahají po těle tvém?

Věř mi, že milostná rozkoš se nikdy uspíšit nemá, nýbrž průtahem dlouhým zvolna se přivábit má.

Až pak objevíš místa, kde dotek ženu vždy blaží, nechať ti nebrání stud stále se dotýkat jich.

Uvidíš její oči, jak lesknou se kmitavým jasem, jako se od jasných vod odráží sluneční zář.

K tornu se přidruží vzdechy a druží se líbezný šepot, vzlykání sladké a slova příhodná k milostné hře.

Nenech však pozadu dívku, když větších jsi použil plachet, ani ať ona svou plavbu neskončí dříve než ty!

Společně spěchejte k cíli – to teprv je vrcholná rozkoš, když pak, zmoženi stejně, ulehnu žena a muž.

Takový udržuj běh, když máte dost volného času a když vás nenutí strach uspíšit tajný ten čin;

není-li průtah dost jistý, vší silou se do vesel opři, ke zdaru pobídní koně ostruhou na plný běh.

Vysvětlivky

Achilleus – nejstatečnější řecký hrdina
Amór – bůh lásky
Andromacha – věrná Hektorova manželka
Briséis – dcera kněze Brisea, zajatkyně Achilleova
Hektór – nejstatečnější z Priamových synů, zabit Achilleem
Múzy – bohyně umění

Otázky k textu

- Jaké rady dává Ovidius milencům při milování?
- Seznamte se podrobněji s příběhy v úryvku uvedených postav.

Komentář k ukázce 3

Třetí kniha je určena ženám.

Ukázka 3

Tajné kráslicí prostředky

Která se nerdí svou krví, ta umělým barvivem rdí se, umíte nanášet křídou, získávat bělostnou líc.
Místo, kde obočí stýká se volně, vy spojíte samy, okrášlí umělá skvrnka docela hlad'oučkou líc.
Bez studu jemným uhlem i oči si podbarvujete anebo šafránem z míst, **Kydnos** kde valí svůj proud.
Napsal jsem nevelkou knížku, však péčí veliké dílo,
v kterém jsem prostředky uvedl k pěstění krásy všech žen. Hledejte pomoc i v ní, když utrpí nějak váš půvab – pokud jde o vaše blaho, nelení umění mé.
Ale ať nenajde ctitel vám na stole krabiček řadu – pomáhá k půvabu tváře ztajené umění jen.
Kdo by se nehoršil nad tím, když obličej celý je zalit kváskem, jenž stéká svou tíží v teplounké záňadří vám?
Voní snad ovčí mast, ten přípravek z potu a špíny nečisté ovčí vlny, třebaže z Athén sem jde?
Před někým veřejně brát si mastičku z jelení dřeně, před někým čistit si zuby také bych neradil vám.
Tohle sic dodává krásu, však nebývá krásné to vidět; leccos je hnusné, když vzniká, vznikne však líbivá věc.
Právě tak sochy, jež nesou teď schopného **Myróna** jméno, byly kdys nehybnou hmotou, neměly krásu a tvar;
aby se zhotovil prsten, dřív zlato se tepe a kuje; nečistou vlnou byl dřív oděv, jež nosíte dnes.
Hrubým kamenem byla, když vznikala, slavná dnes socha oné **Venuše** nahé, vlhký jak ždíme si vlas.
V domnění nech nás i ty, že spíš, když ráno se krásíš, teprv až úpravu skončíš, půvabná vidět se dáš.
Proč bych měl příčinu znát tvé bělostné tváře? Jen zavři ložnici a teprv vyjdi až jako výtvar všech krás.
Leccos by neměl znát muž – část největší z toho nás hněte, jestliže neumíš skrýt intimní přípravy své.
Pohled, i zlaté sošky, jež k ozdobě divadel září, dřevěné jsou a povrch pokrývá tenounký plech;
nesmí však ani k nim lid přicházet před dokončením; proto se krásíte jen, není-li nablízku muž.

Avšak nebráním ti, když před ním si česat dáš vlasy, takže pak v pramenech volných po zádech splývají ti.

Přítom se především chraň, ať mrzutá nejsi v tu chvíli, nedávej znovu se česat pro jeden vyklouzlý vlas! Dívku, jež češe tě, netrap! Mám nenávisť k paní, jež jehlou do paže přítom ji bodá, nehty jí zraňuje tvář. Do vlasů nenáviděných pak stékají slzy, krev prýští, paninu proklíná hlavu (také se dotýká jí!).

Která má poskrovnou vlasů, ať postaví u vchodu strážce nebo ať kráší se vždy v místech, kam nevstoupí muž.

k které si dívce, že náhle jsem do domu přišel – opačně, vzrušena tím, paruku navlékla si.

Protivník jenom ať má k tak ohavné ostudě důvod, nechat padne ta hanba na hlavu nepřátel zlých!

Bez trávy hnusný je luh, je bez rohů dobytek hnusný, větev, jež bez listí jest, hnusná je na hlavě pleš.

Nešly se ke mně učit buď **Semelé** krásná neb **Léda** anebo **Európa**, kterou přes moře převezl býk, **Helena**, kterou (ne hloupě) zas, **Meneláe**, chceš zpátky, avšak tu kořist (ne hloupě), **Paride**, chráníš si ty; zato jde ke mně se učit dav krásných i ošklivých dívek – horšího vždycky je víc, nežli tu dobrého jest.

Krásné si nepřejí rad ni pomoci umění mého:

kráse je mohutné věno, umění netřeba jim. Jestliže moře je klidné, i loďník má bezpečný oddech, když se však vzdouvá, tu zas pomáhá, kde se jen dá.

Přece však vzhled je zřídka bez chyby: skrývej své chyby, schovávej tělesné vady, pokud jen možné to je. Sedávej, jsi-li malá, sic řeknou, že sedíš, když stojíš,

ať jsi však jakkoli malá, na lůžko líhej si vždy; aby však, ani když ležíš, si nikdo tě nemohl změřit,

přehod' si přes sebe šat, takto si nohy hled' skrýt. Která je přespříliš štíhlá, ať silnější šaty si bere,

ať jí z ramenou volně splývá vždy nespjatý plášť. Pobledlá ať se halí v háv s vínově tmavými pruhy, příliš snědá ať vezme na pomoc bělostný šat. Ošklivé nohy si skrývej vždy v střevíčku z bělouneké kůže, která má hubená lýtka, ovínky nesnímej z nich.

Pro ženy vysokých ramen se hodí jen nizounké spony, která má úzkou hrud', ovinuj dokola pás.

Dívka, jež tlusté má prsty a na nich obhroublé nehty, zřídka jen pohybem rukou prováže slova svých úst.

Páchne-li některé z úst, ať nikdy nemluví lačná, vždy ať se od tváře muže postaví o kousek dál.

Umění smíchu, pláče a mluvy

Budeš-li černé mít zuby neb velké a nakřivo rostlé, přítom však budeš se smát, utrpíš nejvíce škod.

Dívky (kdo by to věřil?!) se dokonce učí i smíchu, chtějí i po této stránce získat si půvabný vzhled.

Otvírej mírně ústa, měj dolíčky na obou tvářích, přítom kořeny zubů zakrývej okrajem rtů.

Nesměj se stále a stále, až křeč tě v slabínách svírá, jakousi ženskou něhou zvoniti musí tvůj smích.

Jedné zvrácený chechtot zas ústa ošklivě zkříví, druhá se při smíchu třese – myslel bys, že je to pláč;

jiná zas, když se směje, tak hřmotně a odporně vřeští, jako když oslice hnusná ze mlýna hýká a řve.

Kam se až umění dere? I půvabně slzet se učí, na všechny způsoby pláčí, kdykoli zachce se jim.

Což když některé ženy i komolí výslovnost hlásek, a tak jazyku nutí nezvyklou šišlavou řeč?

Hledají půvab i v chybě, když ledacos vysloví špatně, učí se mluvit hůř, nežli jak dovedly dřív.

Vysvětlivky

Helena – spartská královna, nejkrásnější z žen, unesená Paridem, důvod dobývání Tróje

Kydónie – město a kraj na Krétě

Meneláos – spartský král, manžel Heleny

Myrón – slavný řecký sochař

Léda – manželka spartského krále Tyndarea

Paris – trójský princ, únosce Heleny

Semelé – Diova milénka, shořela v jeho blescích, porodila mu syna Bakcha

Venuše – bohyně půvabu a lásky

Otázky k ukázce

- Co mají muž a žena používat k získání partnerovy přízně?
- Čeho se má člověk v lásce vyvarovat?

Komentář k dílu

Umění milovat je hlavní částí knihy *O lásce a milování*. Původně ji napsal Ovidius jako samostatnou knihu v r. 1 př. n. l. Jedná se o sbírku básní, jež ve třech knihách radí mužům i ženám, jak si získat a jak si udržet lásku. Je ovšem v rozporu s císařovou snahou o morálně pevné vztahy, což mohlo být i jedním z důvodů autorova vyhnanství.

Zajímavosti

Publius Ovidius Naso o lásce tvrdil, že je to „zákeřná a extrémně nakažlivá nemoc“. Návod na to, jak se jí ubránit nebo se z ní vyléčit, popisuje v díle „Jak léčit lásku“.

Použitá literatura :

Publius, Ovidius, Naso: *O lásce a milování*, Svoboda, Praha 1990.